

KS § 283

Dnr 2019/00490 640

Rapporten Demokratins skattkammare - Förslag till en nationell biblioteksstrategi. Remiss från Kulturdepartementet (Ku2019/00550/KO)

Sammanfattning

Trollhättans Stad har som en remissinstans beretts tillfälle att yttra sig över förslaget "Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi".

Remissen överlämnades till Kultur- och fritidsnämnden för beredning.

Biblioteksverksamheten inom Kultur- och fritidsförvaltningen har tagit del av förslaget och berett ärendet i samråd med berörda verksamheter och sammanställt ett förslag till yttrande. Utbildningsförvaltningen har under arbetets gång beretts möjlighet att lämna synpunkter i de delar som faller inom Utbildningsförvaltningens ansvarsområde.

Förslag till yttrande har behandlats i Kultur- och fritidsnämnden 2019-09-24.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från Kommunstyrelsens förvaltning, dat 2019-09-11

Protokollsutdrag från Kultur- och fritidsnämnden 2019-09-24 (§ 44)

Tjänsteskrivelse från Kultur- och fritidsförvaltningen, dat 2019-09-04

Förslag till yttrande, dat 2019-09-04

Remisshandling – "Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi"

Yrkanden

Ordföranden yrkar enligt liggande förslag att:

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande, dat 2019-09-04 som sitt svar till Kulturdepartementet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer proposition på sitt eget yrkande och finner att kommunstyrelsen bifaller detta.

Forts KS § 283

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande, dat 2019-09-04 som sitt svar till Kulturdepartementet.

**Trollhättans
Stad**

Kommunstyrelsen

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2019-10-02

Beslutet skickas till

Kulturdepartementet

Kultur- och fritidsnämnden

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Handläggning   Områdeschef bibliotek Ann Marberg   Kulturdepartementet
Direkttelefon   +46520497662
Epost   ann.marberg@trollhattan.se
Datum   2019-09-04
Diariernr   KFN 2019/00353 640

Remissyttrande - Demokratins skattkammare - förslag till en nationell biblioteksstrategi

Ku2019/00550/KO

Trollhättans Stad har beretts tillfälle att som remissinstans yttra sig över Kulturdepartementets remiss Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi.

Trollhättans Stad har tagit del av förslaget och lämnar yttrande enligt nedan.

Yttrandet följer den struktur som finns i förslaget och Trollhättans Stads yttrande återfinns under respektive rubrik.

Trollhättans Stads yttrande

Den samlade bedömningen är att Demokratins skattkammare, förslaget till Nationell Biblioteksstrategi, är välskriven och har ett samlat biblioteksfokus med sju olika inriktningsområden och sex strategiska reformer för Stärkta bibliotek.

Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi består av följande delar:

- Inledning
- Demokrati
- Samhällets öppna rum
- Läsning
- Lärande
- Forskning
- Nationella digitala bibliotekstjänster
- Gemensam infrastruktur

Kultur- och fritidsförvaltningen har valt att lämna yttrande avseende respektive del. Avslutningsvis lämnas övriga synpunkter under egen rubrik – Övriga synpunkter.

Inledning

Strategin är uppdelad i sju olika inriktningsområden som ingår i visionen Bibliotek för alla och sträcker sig fram till 2030. Den beskriver hur biblioteken ser ut idag och hur de har vuxit fram historiskt. Biblioteken var tidigt framme inom den tekniska utvecklingen, vilket gav ökade krav på bibliotekariernas kompetens och en förändrad utbildning. Det beskrivs också hur biblioteken i flera fall kan bidra till att uppnå till målen i Agenda 2030.

Tanken är att strategin ska analyseras och utvärderas återkommande och regelbundet för att det ska bli ett levande dokument som leder till förändring och utveckling av landets olika bibliotek. Kungliga Biblioteket får i ansvar för att följa upp strategin, förslagen och reformerna.

Demokrati

Strategin betonar bibliotekets roll att värna om förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati och mänskliga fri- och rättigheter. Att vara en självständig kraft i det demokratiska samhällsbygget, en femte statsmakt. Det yttersta syftet med verksamheten är att stärka bildningen och därmed demokratin.

Människor ska ha fri tillgång till litteratur och andra medier samt att utbudet ska vara allsidigt och kvalitativt, vilket även Bibliotekslagen slår fast. Det är en viktig del i kärnverksamhetens läsfrämjande uppdrag som måste utvecklas i takt med samhällsutvecklingen.

Strategin lyfter fram vikten av att biblioteket är fysiskt och digitalt tillgängligt och att alla människor ska ha tillgång till bibliotekets utbud, tjänster och lokaler på lika villkor. I dagsläget är förutsättningarna olika i landet och nationella krafttag behövs för att utjämna olikheterna.

De nationella minoriteterna ska kunna behålla och utveckla sitt språk och ha tillgång till litteratur, fysiskt som digitalt. Trollhättans Stad anser att det är nödvändigt med en nationell samordning och nationella depåer av litteratur för att tillgodose detta.

Folkbiblioteken är en central aktör för integration och inkludering för dem som är inflyttade i Sverige. Litteratur ska finnas på många olika språk, både lokalt och nationellt. Trollhättans Stads bedömning är att det är viktigt och nödvändigt med samordning av den nationella medieförsörjningen för personer med annat modersmål än svenska. I funktionen ska också ingå möjligheten för biblioteken att få konsultativt stöd.

Samhällets öppna rum

Strategin menar att biblioteken bör sätta upp mätbara mål för ökat nyttjande. Det ställer stora krav på biblioteken att föra en dialog med allmänheten och erbjuda efterfrågade aktiviteter blandat med aktiviteter som är kopplade till kärnuppdragen för kunskaps- och litteraturförmedling.

För att folkbiblioteken ska kunna utvecklas i den riktningen och bli likvärdiga måste förutsättningarna finnas med dels nationella satsningar och dels att lokala kommuners budget svarar emot uppdraget.

Biblioteket spelar redan idag en stor roll för att överbrygga de digitala klyftorna och strategin lyfter fram att det är nödvändigt med en fortsatt utveckling. För bibliotekens del innebär det att utveckla olika metoder för att lära ut informationsteknik med syftet att fler blir digitalt

delaktiga.

För att utföra det arbetet bör bibliotekspersonalen få kontinuerlig kompetensutveckling inom digital teknik för att möta behoven. Här krävs det nationella och regionala planer för återkommande kompetensutveckling för att utjämna personalens kunskaper och få en likvärdig kvalitet i hela landet.

Enligt strategin ska biblioteken förhålla sig till både barnperspektivet och barnets perspektiv. Barnbiblioteksutvecklingen bör utgå från båda perspektiven. Därigenom måste barn prioriteras ytterligare och få möjlighet att ta mer plats i biblioteken. Här behöver biblioteken stöd lokalt, regionalt och nationellt för att utveckla det arbetet.

Det är bra att strategin påtalar vikten av samverkan och att biblioteket måste samverka med omvärlden vilket innebär samspel med många olika parter, lokalt och regionalt, för ökat inflytande, jämlikhet och jämställdhet

Läsning

Läsning skapar ett aktivt deltagande i det demokratiska samhället och biblioteken ska bl.a. främja litteraturens ställning. Det innebär att biblioteket ständigt måste utveckla nya metoder för att främja läsning, för både barn, unga och vuxna.

Därför behöver strategin poängtera än mer att barnbibliotekens roll för barnens fria läsning bör förstärkas och att bibliotekens digitala satsningar i större utsträckning ska gälla barnen. Nyttänkande metoder som Makerspace, Skaparbibblan och crossmedia bör utvecklas i lokal, regional och nationell samverkan.

Strategin lyfter fram bibliotekens betydelse för barn med språkliga svårigheter och läsproblem, liksom bibliotekens roll för barn med olika funktionsnedsättningar. Det kan inte nog poängteras vikten av samverkan mellan förskolan, skolan och biblioteket för att arbeta med gemensamma läsfrämjande insatser.

Det skrivs också om att biblioteksverksamheten för, av och med barn bör ges stort utrymme i kommunala och regionala planer. Därmed behöver statistik och uppföljning utvecklas för att kunna följa upp effekten av prioriteringarna för barn och unga.

Det kan uppmärksammas ännu mer i strategin när läsandet går ner och att forskning visar att man ska börja i tidig ålder med litteratur och högläsning.

Positivt är att läsningens betydelse för hälsa och livskvalitet lyfts fram och att biblioteken kan utveckla former för att göra läsningen mer hälsofrämjande, t.ex. med Biblioterapi.

Lärande

Biblioteket bidrar till det livslånga lärandet, genom stöd för lärande och bildning, och stödjer aktivt utvecklingen av medie- och informationskunnigheten, MIK, vilket är avgörande för förmågan att kritiskt söka, granska och värdera information.

Här behöver folkbiblioteket samarbeta mer med skolbiblioteken på olika nivåer för att bistå med kompetens.

Strategin menar att skolan behöver en utbyggd, likvärdig och pedagogiskt integrerad skolbiblioteksverksamhet med fackutbildade skolbibliotekarier. Varje elev i grundskolan och gymnasiet ska ha likvärdig tillgång till välfungerade skolbibliotek.

Det medför att det behövs mätbara mål, kvalitetskriterier, modeller och nyckeltal för att kunna förbättra och fördjupa skolbiblioteksverksamheten för att skolbiblioteket och skolbibliotekarier ska kunna bidra till elevernas måluppfyllelse.

Trollhättans Stad anser att strategin bör innehålla incitament för att ställa högre krav på utbildningsaktörer, oavsett huvudman för att skapa en likvärdig skolbiblioteksverksamhet.

Forskning

För att forskarna ska få tillgång till digitala medier behövs det en nationell plan för en långsiktig tillgång till digitala och fysiska medier. Det är en avgörande fråga för framtida forskning. Det behöver också öppnas upp för öppen tillgång till offentligt finansierad forskning.

Strategin tydliggör att det finns behov av en nationell samordning avseende forskning om bibliotekens verksamhet, bibliotekariernas kompetens och dess profession.

Trollhättans Stad anser att det är viktigt att bygga en struktur för kompetensutveckling inom hela biblioteksväsendet, eftersom bibliotekspersonalens kompetens är avgörande för utvecklingen av verksamheten inom många områden.

Nationella digitala bibliotekstjänster

Strategin menar att Sverige bör digitalisera det mesta som getts ut i landet, inom en tioårsperiod. Det kräver en nationell plan som bygger på tre spår, system för efterfrågestyrd digitalisering, vad som ska bevaras och vilka samlingar som bör digitaliseras mer planmässigt (t.ex. dagstidningar).

I strategin påpekas det att biblioteken ska vara en del av hela samhällets digitalisering och ingå i centrala samhällsinstanser för att kunna bidra till att motverka ett digitalt utanförskap. I det sammanhanget är viktigt att bygga gemensamma nationella digitala bibliotekstjänster som samordnas och utvecklas samt anpassas till olika målgrupper, exempelvis för barn och nationella minoriteter.

MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, bör få ett tydligare uppdrag att stödja universella lösningar för de tjänster som myndigheten tillhandahåller för personer med olika funktionsnedsättningar. Det är viktigt med tanke på att kravet på ökad tillgänglighet inom bl.a. offentliga verksamheter ska gälla fr.o.m. 2020.

Förslaget lyfter fram att det behövs en nationell samordning och finansiering av e-boksupphandlingen för folk- och skolbiblioteken för att biblioteken ska kunna konkurransutsätta e-bokstjänsterna och bredda utbudet.

Här behöver biblioteken nationellt stöd från flera parter för att hantera den fortsatta e-boksutvecklingen.

Digitaliseringen av vårt kultur- och kunskapsarv uppmärksammas i strategin. ABM-samverkan, arkiv, bibliotek och muséer, uppmärksammas och bör prioriteras och utvecklas.

Gemensam infrastruktur

Den nationella biblioteksmyndigheten behöver ett tydligare uppdrag att stödja hela biblioteksväsendet med infrastruktur, juridik, metadata, kompetens, utveckling, forskningsstöd och förmedling av bidrag.

Gemensamma digitala lösningar kan användas av många bibliotek. Idag är den tekniska infrastrukturen splittrad och resurskrävande. Det behövs samordnade lösningar för att biblioteken ska kunna erbjuda likartade tjänster och utbud i hela landet.

Trollhättans Stad menar att det är angeläget att påskynda utvecklingen av bibliotekens digitala infrastruktur kring en nationell katalog, ett nationellt bibliotekskort, plattform för webbplatser, central datalagring och ramavtal för licensierat innehåll.

Statsbidrag föreslås omvandlas till långsiktig nationell resursförstärkning som gagnar det fortsatta utvecklingsarbetet på biblioteken och för att biblioteken inte ska halka efter än mer internationellt sett.

Här kan man se att de medel som idag riktas direkt till folkbiblioteken planeras att överföras i följande sex strategiska reformer på nationell nivå istället. Det kan leda till en positiv utveckling för olika sorters bibliotek.

Bilaga med sex strategiska reformer för Stärkta bibliotek

Regeringen har anslagit 250 miljoner kronor årligen 2018–2020 till utveckling av folkbiblioteken inom ramen för Stärkta bibliotek. Det reformarbetet bör fortsätta mer strategiskt och permanentas. I bilagan lyfter man fram sex strategiska reformer för utveckling av stärkta bibliotek.

Stärkta skolbibliotek

Strategin föreslår inrättandet av ett nationellt kunskapscenter för skolbiblioteksfrågor och ge kompetensutveckling till alla personalstyrkor inom skolbibliotek.

Stärkta bibliotek för nationella minoriteter och urfolk

Resursbibliotek för landets minoriteters språkområden bildas.

Stärkt mångspråkig biblioteksverksamhet

Samordning av den nationella medieförsörjningen för personer med annat modersmål än svenska.

Stärkta nationella digitala bibliotekstjänster

Den nationella biblioteksmyndigheten får i uppdrag att ta fram en ny digital biblioteksplattform för olika målgrupper, sköta driften och försörja tjänsten med innehåll genom upphandling och avtalslicenser.

Stärkt nationell biblioteksmyndighet

Nationalbiblioteket, Kungliga Biblioteket, får ett tydligare uppdrag att stödja hela biblioteksväsendet, bl.a. med infrastruktur, kompetens, utveckling och anslagsfördelning.

Stärkt nationell struktur för kompetensutveckling inom biblioteksväsendet

Inrätta ett Bibliotekens oberoende fortbildningsinstitut, (Bofi), enligt modell från andra yrken för att systematiskt vidareutbilda bibliotekarier och informationsvetare. Projektet Digitalt föreslås få sin fortsättning i denna nya struktur.

Övriga synpunkter

Tioårig strategi

I ett tioårsperspektiv kan man sakna djärva visioner för andra biblioteksstrukturer, nya partnerskap

och nya institutionella former. I dagens och framtidens samhälle sker snabba förändringar som gör att biblioteken måste bli mer innovativa för att synliggöra rollen som demokratins skattkammare.

Paul Åkerlund
Kommunstyrelsens ordförande

Ulrika Strandroth Frid
Stadsdirektör